

Doel van de cursus.   Achtergrond te geven van laatste 5 jaren.
 Overzicht van ontwaken en zich ontwikkelen van het bewustzijn van het Indon. volk
 van de druk van ons bestuur en van zijn rechten op een meer zelfstandig bestaan.
 Herinneringen aan het verleden.   Indruk van de samenleving op den Eur. op.
 ambtenaar en particulier. *lev. ambt. - pas. ambt. / as. ambt. / ambt. / mantel*
 Intellectuele superioriteit. Gevolgen i.v.m. opleiding op Eur. school.
 Stataistieken.   Eindexamens
 Georganiseerde beweging naar meer staatkundige vrijheid daarna volledige vrijheid
 is jong.   Bewegingen in vroeger en later tijd.
 Uitgegaan van Solo. Vereniging van ontwikkelden - Javanen - aanvankelijk studie-
 clubs. Bij oprichting ruimer omschrijving   Later politiek. (aanst. volksraad)
 Invloed gebeurtenissen buitenland.
¹
1918. Sjarikat Islam.   Snelle ontwikkeling. Redenen

*Jongeling
 Beboke
 tuten Boes
 v. Plein
 Lunk
 meys
 Kwikang
 Boes*

In de 2de eeuw reeds een Hindoerijk op Java. Verdere rijken in West en Oost Java
 Boedhistisch rijk in Midden Java. Vanaf 1000 de geschiedenis van de vorsten in
 Oost Java. Begin 16de eeuw val van Madjaphit.

18-11-51 cursus Z.H.S. II

Doel van de cursus. Wat vonden onze voorouders hier? Geen barbaren, geen primitieven zonder beschaving

Voorgeschiedenis. Chinese gegevens: welvarende bevolking, rijstcultuur, sjamanen

schimmenspel, nijverheid, handel. Afkomst; oorspronkelijke bevolking van waar en waarheen, onbekend

Boeddhistische en Hindoesche invloeden monumentaal en ontstaan daarvan

Vroegere opvattingen omtrent verbreiding van de Hindoe-godsdiensten

Buddhisme door de Hindoesche verkondigers en door pelgrims naar India, die daar in de leer werden onderwezen. Opbloei van kunsten waar het Boeddhisme ingang vond.

Hindoesche godsdienst. Niet door ksatriya's niet door kooplieden. Door "cler-
cen". Taal, kasteen grondregels bouwkunst. Gering in aantal. Geen vermenging,
geen beïnvloeding;

Portugezen en Nederlanders vonden geen achterlijk volk. Niet in China noch op Java, Malakka. Zeevaart, oorlogsvoering, cultuur. Handelssysteem.

17de eeuw het Oosten domineert 18de eeuw geen superieur Westen, een sterk Oosten. 19de eeuw grote veranderingen. Grote scheepvaart, import goederen, groot kapitaal met

ondernemingen na '70, geldhuishouding, techniek. Toen stilstand en achteruitgang van het Oosten.

Indgrijpende invloed in het eigen leven der Javanen en in samenleving door optreden van Daendels en cultuurstelsel

Verandering positie regenten en dorpshoofden; verhouding der klassen Nieuwe en hoogste klasse die der leiding gevende Nederlanders.

Begin-20ste eeuw-ethische-richting-koloniaal-bestuur Ontwikkeling-onderwijs

Onderwijs-eek-en-aan-vraag-werkkrachten-te-veldeen. Ander land ontstaan in 'n halve eeuw. Geen eigen handel en scheepvaart van betekenis het land door vreemden bestuurd.

Indruk samenleving op den Europeaan, ambtenaar, particulier Houding bevolking hoog

Intellectuele superioriteit der Nederl. Meerderwaardigheidsgevoel Houding tegen-
over resultaten onderwijs Klein Ambtenaars ex. Overtuiging dat Inl. niet dan

beperkte intellectuele capaciteiten. Niet integre, daardoor onbruikbaar, Ontwikkeling onderwijs aanvraag naar geschikte werkkrachten.

Blak

II Houding van de bevolking. I Onderworpenheid naar de mond praten. Gevaar voor de Ned. bestuursambtenaren, alwetendheid enz. De taal (voorbeelden uit Kartini) het gebruik van Javaans. Ovaer 't algemeen onderworpenheid, gevoel van minderwaardigheid, het niet kunnen. Bestuur patriarchaal macht niet willen loslaten grote verdiensten van het bestuur voorb. voorl. landbouw, desa lumbung uiting van het meerderwaardigheidsgevoel exclusief welwillend voet van gelijkwaardig heid dit gevoel alleen mogelijk wanneer men moeite doet voor kennis inheemse samenleving

met toenemende ontwikkeling besef van eigen kunnen ontevredenheid
zo ontstaan georganiseerde nationale actie onder jongere ontwikkelden
vroeger geen verzet? oorlogen opstanden in vroeger eeuwen onder vorstenbestuur
betogingen, Midden Java elke eeuw verzet optreden van ratu adil,
ook Mosl. heilsverwachtingen

Javaanse bee vereniging Midden Java harmonise ontwikkeling van land en volk
eerst onderwijs daarna op alle gebied voor ontw. land en volk
geen politieke veren. vergadering staatk. aard verboden. 1911 kiesvergaderingen 1915 en 1919.

hiermede Inl. bew. begonnen besef verarming van de bevolking onderzoek mindere welvaart woeker oprichters ambtenaren in het Sollesche doktoren propaganda door medische studenten

1911 Sar. Dagang Islam Onder andere bevolkingsgroepen, organisatie tegen invloed Chin. tusschenhandel en verder versterking van de Islam anti Christelijk democr. t.a.v. Javaanse vormelijkheid.

1913 nam: S.I. algemeen sociaalwerk, Islaam versterken, nauwe samenwerking leden 1916 800.000 leden
Redenen van enorme groei S.I. De indruk van de ontwakende macht van het Oosten

Oorlogen, vrijheidsbewegingen
'95 Japan China Japan Rusland Vrijheidsbewegingen in Marokko, Turkije, Palestina, revolutie China, (tegen dynastie) tegen de vreemdelingen. India Tilak onafhankelijk heid 1911

Invloed Indische vereniging (1913 verbanning leiders) I.S.D.V. Ontwikkeling nationale beweging in extreme richting deze eerst af te handelen tot na 30.

II Houding van de bevolking. Onderworpenheid van de Inh.ambtenaren
onze bestuursambtenaren : alwetend Omgangsvormen : de taal *Soerabaja*
Bestuur : patriarchaal macht niet willen loslaten voorbeelden Soerabaja
uiting meerderewaardigheidsgevoel gevoel van gelijkwaardigheid *adu*
toenemende ontwikkeling besef eigen kunnen ontevredenheid
ontstaan georganiseerde vorm van nationale werkzaamheid

vroegere vormen verzet speciaal onder het vorstenbestuur
ratu adil
Solo 1ste vereniging. aanvankelijk onderwijs later op allerlei gebied
zgn. harmonise ontwikkeling land en volk
geen politieke actie
aanleiding : achterlijkheid, grote armoede bevolking oprichters

1911 sarekat dagang Islam handelaren en Islamieten doel :
handhaving Javase tegen Chinese tussenhandel bescherming Islam tegen
Christendom democeatische vormen
1913 sarekat daga Islam algemeen sociaal werk
1916 800.000 leden

Redenen enorme groei hartstochtelijke ijver v.d. leiders indruk van het ontwakende
Oosten bevolking bespreking van grieven geloof in invloed leiders
Wat is het Aziatisch réveil? *bindende kracht*
Soerabaja

Oorlogen vrijheidsbewegingen China
Japan - China '94 - '95 Japan - Rusland Turkije India 1911 Marokko
Palestina
Indische vereniging I.S.D.V. beïnvloeden nationale beweging in
sterke mate

nationalisme overal zich uitende door een besef van eigen kunnen ; kennis uit het
gebeurtenissen in het buitenland voortdurend meer aandacht Islam Westen W

III 1 Februari '51.

Bestuursambtenaren patriarchaal grote toewijding
eerste uitingen sociaal streven volgden begin ethische richting
armoede bevolking zedelijke verplichting tot opheffing van de bevolking
Indische politiek liberalen
betere zorg v.d. bevolking : onderwijs, gezondheidszorg landbouwvoorlichting
belangen ondernemers meer geschoold personeel ook onderwijs
handel in Nederland geringe koopkracht in Indonesië
onderwijs statistieken
kosten 1905 5ct p/h 1918 20 ct defensie f1,25

op de begroting 20 mill.

Redenen groei S.I. (waarom meer uitvoerige behandeling)
hartstochtelijke leiding actie v.d. leiding
democr. optreden v.h.bestuur Islam bindmiddel de band behandeling volks-
belangen : loonkwesties grondhuren particuliere landerijen machtsmisbruik
eet van de leden (vrijwillig, gehoorzaam aan de voorschriften)

Invloed gebeurtenissen in het buitenland

élan van de leiders opgewekt

binnenland Indische Partij 1912 Indo's einde 19de eeuw
versterking nationalisme geen rassenwaan en bevoorrechtiging opheffing rechts-
ongelijkheid onderwijs staatkundige hervormingen ook sociaal : nationale
invloed van Nederl. communisten
reacties op de ~~vare~~ S.I. Europese krinegen regering (gg. Idenburg)
statuten C.S.I. geweigerd statuten plaatselijke verenigingen *de re*
1914 oorlog. actie Indië Weerbaar weerklink comité regentenbond

1916 1ste congres nasional S.I.

met de regering: zelfbestuur koloniale raad vertegenw. locale raden
aankoop partic. landerijen *t* versnellen wachtendiensten koeliwerwers uitbr.
desaonderwijs behandeling koelies

1916 2de congres idem behand.fabriekskoelies

groeiende ontevredenheid geen reactie op klachten invloed I.S.D.V.,
I.S.D.V. en I.S.D.P.

Volksraad Mei 1918 openlijke uitspraak grieven vertrouwen regering ver-
loren Nationaal Comité voorstel t.a.v. bevoegdheden volksraad

2 kandidaten van de S.I.

leden : 15 (10+5) Ind. 23 Eur. (9+14) 1920 : 20 (12+8) 28 (12+16)
V.O.

*perken. een klein voor-
gelijkheid van recht en voorwaarden te ontwikkelen*

by III²

6

S.S. invloed Comenius.
1916 Senaten in S.S. agende tegen het
bestuur. Inname bekeer.

overal zelfbouw leiding gezocht. te
krijgen in Sen. S.S. en Vents. Vastver-
bond.

Tan malaka Senaten. x x x
'20 '28.

25. portidisciplines.

S.S. na '24 kwantiteits getid. actie
met Mahomed. van islamische
Islam Congress, ook in Malaka
achteruitg. '50. 19000 leden.

x x x
overal in zelfbouw.
grote groepen opstellen tot vereen-
digen van andere bewegingen en vereenig-
ten tot meer activiteit

- S.S. - ^{middle} ~~and~~ of ontstaan door actie
leden Dork. Bond. stedelijke Bonden
a. politiek. nationaal eenheid relaties met waken
van actie pers. eenheid (rijt. van gebied
toe uiting, beweging, drukpers, vert. vry)
b. economisch Banken, coöperatie
c. sociaal nationaal onderwijs. - anti polyg.
kinderhuus. m. immigratie vakverwijzen
anti opium alcohol

I. a. I. visten en vromis Sukarno in '30. 7

Sasunder smaf '25 avist. allen skiant

Sarindre. smaf '30

~~Partij~~ Kath. Ind. - Ind. Pol. Kath. vj. '25

~~Partij~~ Kristen Ind. - Sosial. Nasen Kristen
duidelyke nationale inst. '26

1918 Ind. Kath. Party } lever leiding. selfst.
1917 O. Vh. Party } lander met
O. s. P. } Ned.

Indonesië '28 v. Congress.

levensomst. moeilijker door oorlog

1918 inkrimping suikerare~~ese~~aal overwogen

1918 congres S.I. geest ver²set en ontevredenheid geen maatregelen tot

leniging nood pakhuizen vol producten geen scheepsruimte geen rijst

Novemberverklaring aankondiging verschuiving bevoegdheden door nieuwe verhou-

dingen radicale concentratie : volledig parlement ver²atw. ministers

aan wetgevende macht de begroting ; rijkraad

2de verklaring : organen inheems gezag, provinciaal, lokaal deelname centrale reg.

verantw. aan parlement meer ontwikkelden daarvoor nodig

1917 en 1918 grote armoede grote winsten ondernemingen

H. V. A. Soemboto
1917 1920

Boeke (blz 62)

Helfferich : over jaarverslag Javasche Bank reactie volksraad onderzoek

Indeslagname van rijst van grondbesitters Hadji Hasan suikerrietbranden enz

Sinds 1917 communisten in C.S.I. Verschil over : Indië weerbaar , volksraad

bevordering inheemse middenstand,

opkomst vakbeweging '17 P.F.B. stakingen '18 V.S.T.P. '19 Pandhuis

1920 V.C. 72000 leden Boedi Oetomo politieke verg. '21

Financieel beheer S.I. Cellenbouw (Semarang)

Aanvankelijk politieke actie gedacht met medewerking regering (statuten!)
 2de congres in 1916 begin onteverredenheid geen reactie op klachten
 invloed I.S.D.V. en I.S.D.P. (streven: vrijheid van het woord; verbetering
 economische toestand, opheffing ongelijkheid rechten)
 bekend worden oprichting Vaksraad, ~~rad. eeneentr.~~ nationaal comité stelt voor
 : parlementaire regeringsvorm gelijkheid van recht en van mogelijkheid tot
 ontwikkeling. Mei ^{install.} ~~opening~~ V.raad leden: 15 (10 + 5) 23 (9+14)
 in 1920 20 (12+8) 28 (12+16) volksraad hefboom naar democr. zelfbestuur
 altruïstische taak Nederl.

opening in Mei openlijke uitspraak : geen vertrouwen meer

September-congres ^{C.} S.I. openlijke uiting verbittering
 voedseltoestand zeer slecht pakhuizen vol niet af te schepen geen
 schepen voor rijst invoer bij opening V.R. overweging inkrimping suiker-
 areaal 1917 organisatie fabrieksarbeiders / '19 Vakcentrale in '20
 720.000 leden in '22 Persatuan Vakbonden Hindia. Rol van de communisten
 tegen het kapitalisme verschillen met de C.S.I. zondig kapitalisme
 volksraad Indië weerbaar financieel beheer C.S.I. verbruiks-
 corporaties congres in '19 in teken vakbeweging

grote armoede '22 onderzoek M.Rann. en Huender Midden Java

~~gezinnen f 225. per jaar; 3 kinderen 5 personen 10% belasting hoe genzen~~
~~Europeanen~~ Boeke, Helfferich, Tjimarème, rietbranden enz
 als reactie *60 60*

Financiën bewind Fock ethische periode paedagogische voorgedij hervormingen

maatschappij door v.l.s. aangekondigd niet uitgevoerd. vermindering financiële laste₁
van ondernemers suiker, olie. opvoering lasten bevolking

landl. inkomsten 24 mill. ('19 tot '21) 34 mill. ('25 tot '26)

direct. indirecte belastingen bevolking onder Fock toegenomen met 40%

✓ bezuiniging na '21, volksgezondheid '27 : 22,3, '27 : 18,8

✓ landbouw, visserij, nijverheid en handel '21 5,5 in '25 5,4 mill. 1% v.d. begr.

✓ armoede en toename bevolking : 1913-1924 waarde rijst en 2de gewassen 2% ge-
 stegen, bevolking 10%

verdragen met Nederland en Hindia *26 11*
 L ^k aanondiging voorgenoemen ingrijpende veranderingen in het bestuur verschuiving be-
bevoegdheden overeenkomstig nieuwe koers ook voor Nederland geldende
 reactie radicale concentratie; nader omschreven in Dec. provincie organen
 inheems gezag centrale regering deelname bevolking parlement verantw. dep hd
 behandeling in de Kamer

*(reclame
voor de
Cong. en
juli)*

Van samenwerking tot opstandigheid. Statuten plaatsel.
verenig. in 1913. in 5 jaren vertrouwen in samenw. ver-
loren geen reactie op klachten.
invloed I.S.D.V. en I.S.D.P. 17 (vrijheid van het woord,
verbetering econom.toestand, gelijkheid van recht)

snelle reactie op politieke beslissingen of ontwerpen in
Nederland. : instelling Volksraad wet 1917; (79) herzien-
nings-comm. ; voorstel de Graaff in 8 '21 aangen.
68 70 comité autonomie oordeel reg.hierover (83) uitspr.v.V.

in 1918 en volgende jaren schrijnende armoede
openingsrede inkrimping suikersreaal overwogen
uitspraken Boeke en Hellferich 61 en 62
onrust in het land Tjimareme rietbranen

*na jaar-
lijkwet
recht
gebied
v.d.w.
(79)*

Nov.'18 verklaring Volksraad ingrijpende veranderingen -
verschuiving bevoegdheden - overeenkomstig nieuwe koers -
in Dec. (n.a.v. verlagen van de zijde der R.C.) provinc.
organen van inheems gezag, centrale reg. deelname bevolk.
parlementaire regeringsvorm eerst brede laag van ont-
wikkelden

reactie in de Kamer rede voorzitter Fock v.L.S. geen
steun v.d.reg. Fock G.G. regime gericht op dekking te-
korten nationale beweg. teruggedrongen ethische polit.?
bestuur niet voor het moederland maar voor Indië zelf
troonrede 1901 voorlopig vergeten zorg voor de ondernem.
intensief georganiseerd bedrijfsleven 50 mill. petr.
45 m. voor suiker in 1920 20 of 30 m.p/jaar voordeel
ondernemers door kapitaalsaantoning ondernemersraad
Treib.

stijgende armoede en ellende cijfers onderzoek Ranneft - H.
toename druk belastingen

bloei vakverenigingen

1917 P.B.Pers. Fabr. Bond, syndicaat weigerde te spre-
ken met vertegenw. '19 Eenheids Vak Centrale Pers. Perg.
K.B. in '20 72000 leden In '22 P.Vakbonden Hindia.

Communistische beïnvloeding oorzaak snelle ontw.P.S.I. en
van zijn snelle achteruitgang. Verschil opvatting P.K.I.
en C.S.I. ook over actie Indië Weerbaar en Volksraad

beïnvloeding plaatselijke vereniging vooral in Semarang en
omgeving rode S.I. werd na '24 : Sarekat Ra'jat later
Sarekat Buruh Gula

Strijd met C.S.I. over toepassing partijdiscipline communist
uitgebannen. hun voordeel in de actie

verbanning voornaamste P.K.I. -leiders.

IV 2

//

¹⁹
4de congres C.S.I. in teken vakbeweging socialistische
leuzen productiemiddelen a/d staat vakcentrale geen orde
op zaken, aangrijpingspunt van communisten, coöperaties.

vakbeweging bleef onrustig, sociale misstanden, communisten
i.d. leiding.

✓ al- Islam congres te Tjirebon v^or 't eerst genoemd de
non-coöperatie ¹⁹²³

vakbeweging ging voort. C.S.I. moedigde staking niet aan;
anders de P.K.I.

In '26 communistische onlusten

V 1 Maart. Z.H.S.

C.S.I. en P.K.I. Cellenbouw partijdiscipline inwendige oorzaken :
slordig geldelijk beheer verbruikcoöperaties meningsverschil beide
verenigingen : bestrijding inheems kapitalisme Indië weerbaar, volksraad.

non-coöperatie verschil met India
1923 op Islam congres Tjirebon genoemd i.v. herziening R.R. (de Graaff)
B.O. korte tijd in '23 (R.A.Z. in de Volksraad) in '28 wegens Inl.meerderheid
P.S.I. als vereniging, niet persoonlijk voor de leden. *Verloop P.S.I.*

Indonesische studieclubs in Soerabaja en Bandoeng.
dr Soetomo voornamelijk sociaal werk Bandoeng politiek
sterke beïnvloeding door afgestudeerden Nederland
Julu '27 P.N.I. gericht op de nationale vrijheid organiseren van een eigen admi-
stratief beheer om dat te bereiken, strijden voor vrijheid van het woord, af-
schaffing alle beknotting van rechten voor de bevolking enz.
P.B.I. in 1931 doel : aanzien van volk en vaderland verhogen ; onafhankelijkheid en
aanzien voor het land

g.g.De Jonge volkomen onderdrukking van politieke actie persbreideling op
27 bladen toegepast suikerproductie van '31 tot '34 van bijna 3 mill.ton toet bijna
600.000, werkeloosheid, bevolking zeer arm, (116,117)
staatsuitgaven van '29 tot '36 515 tot 296 mill. 400.-mill.staatsschuld.
belastingen 80% naar boven.

heroriëntering na '36 invloed Indonesische Fractie in Volksraad ook kamerde-
kaan als doel non-coöperatie werd verlaten als taktiek reden waarom
1937 Gerindo anti-fascistisch verdediging democratie, *antigero. in volksraad*
onderzoek lonen in de cultures geen resultaat
Petitie Soetardjo

Mei '39 Gapi samenbundeling van de bestaande politieke verenigingen.
eind '39 congres Rajat Indonesië één taal, één vlag, 'n volkslied. *131*
... .. a great empire and little minds go ill together *meer rechten gevraagd onder politiek 100% egypt*
politiek staatkundige, economische en culturele ontwikkeling nodig voor tot stand
komen goede defensie, standpunt nationalist.
na 10 mei '40 versterkte politiematregelen eind '40 een phitiestaat gelijk
Atlantic Charter Voorstel Wiwoho over verdere staatkundige hervormingen.....
in '42 nog aanbod hulp van de zijde der nationalist.

Na dit wanbeleid aanhaling Sir Stafford Cripps : You have only to look in the
pages of British imperial history to hide your head in shame.

P.N.I. grondslag alle krachten te richten op Indonesia Merdeka
werkprogram : nationaal gevoel versterken, opheffing onrecht (verbanning), gelijk.
economisch : middenstand, coöperaties, bank van recht
Sociaal : onderwijs, vakbeweging, positie vrouw, emigratie, volksgezondheid, opium, alco-
hol - bestrijding.

Bijlage van het eerste adres.

Prof. dr W. Banning
Prof. mr dr J. Barents
Mr A.D. Belinfante
Ir Ch.G. Cramer
Prof. mr K.L.J. Enthoven
Mr Th.A. Fruin
Mevr. W. Fruin-Mees
Ds M.W.J. Geursen
E. Kupers
Prof. mr G.E. Langemeijer
W. Middendorp
Mr M. de Niet
Mr S.C. Graaf van Randwijck
J.A. Riedel
~~Dr Ivo Samkalden~~
Prof. mr F.M. Baron van Asbeck
~~Ds D.J. Vossers~~
Mevr. De Vries-Bruins

Aanvulling van deze lijst volgt.